

Univerzita Palackého v Olomouci

Katedra geografie

Terénní cvičení v česko – polském pohraničí

Návrh nových turistických stezek s přeshraničním dopadem na Vidnavsku

Katarzina Kolinek, Maja Materzok, Ladislav Motúz, Jan Lukáš

Úvod

Tento dokument je závěrečným výstupem terénního cvičení v česko-polském pohraničí, konkrétně uskutečněné ve městě Vidnavě na začátku dubna 2014. Naše skupina v mezinárodním složení dvou polských studentek z Technické univerzity v Opoli a dvou studentů z Univerzity Palackého v Olomouci řešila pod vedením vysokoškolského pedagoga problematiku cestovního ruchu.

V přípravné fázi byla zpracována analýza stávajícího stavu a potenciálu cestovního ruchu v pohraničí česko-polské oblasti, tedy na území okresu Jeseník a powiatu Nysa. Pro získání základního povědomí řešené problematiky byl zpracován přehled institucí a projektů zaměřených na rozvoj turistiky v Euroregionu Praděd, skládající se z:

- databáze projektů financovaných z Cíl3/Cel3 k rozvoji cestovního ruchu, které jsou nebo již byly na tomto území realizovány,
- databáze sdružení a institucí zabývajících se cestovním ruchem a jejich stručnou charakteristikou a
- statistickými daty o ubytovacích kapacitách.

Dalším důležitým bodem přípravné fáze byla revize stávajících turistických tras formou jejich přehledu se snahou objektivního posouzení jejich kladů, záporů a celkové přínosnosti.

Na základě získaných informací jsme se pokusili navrhnout varianty nových turistických tras přeshraničního významu, či inovaci stávajících tras s možností dalších návrhů s ohledem na vlastní terénní výzkum.

Na začátku samotného cvičení proběhlo seznámení a skupina se spolu s vedoucím dohodla na náplni a programu práce. Po zvážení možností a společné diskusi byl zvolen jeden z připravených návrhů stezek - Včelí naučná stezka v návaznosti na novou cyklotrasu spojující stávající české a polské cyklostezky. Po následném rozhovoru se zástupci města Vidnavy bylo rozhodnuto pro lokalizaci stezky do jejího okolí, jelikož tento záměr odpovídal plánům města, které chtělo v blízké době vybudovat novou turistickou trasu.

Následně si skupina rozdělila úkoly. Čeští studenti mapovali okolí města ve snaze najít nevhodnější trasu budoucí stezky. Hledali zajímavá, turisticky atraktivní místa, jež by se stala jednotlivými zastávkami naučné trasy. Od zástupců města dostali kontakt na místního včelaře - pana Paličku, který poskytl cenné informace k problematice včelařství, historii města, provedl studenty Farským lesem a ukázal jim svůj chov včel. Navíc odkázal na další včelaře v okolí a poskytl na ně kontakt. Po těchto pozitivních impulzech byla práce na řešeném projektu mnohem zajímavější. Vytipované oblasti byly v terénu navštíveny a vyfotografovány jako podklad pro výslednou prezentaci záměru. S postupem času se stále více rýsoval průběh zamýšlené včelí naučné stezky.

Polské studentky se věnovaly technickým aspektům projektu. Zpracovávaly inovaci internetové prezentace města formou 3D modelů zástavby se zvýrazněním turisticky zajímavých budov, grafický a doplňkový obsah prezentace a ve spolupráci s českými kolegy mapové podklady.

Jednotlivé fáze práce byly koordinovány a konzultovány s vedoucím skupiny.

Po nashromáždění potřebného podkladového materiálu a informací proběhla jejich syntéza intenzivní spoluprací skupiny do podoby názorné prezentace představené poslední den cvičení, po níž následovala diskuse s prostorem na dotazy.

Vlastní obsah našeho projektu představen v následující kapitole.

Včelí naučná stezka

Měli jsme možnost se podívat do většiny zajímavých objektů. Už o historii města jsme zjistili hodně informací.

Město Vidnava má bouřlivou a bohatou historii. První zmínky o osadě na zdejším místě jsou už z doby kamenné. První písemná zmínka o městě pochází z roku 1291. Město bylo administrativním centrem regionu a soustředila se zde hlavně řemeslná výroba.

Městská radnice

První radnice v renesančním stylu byla nahrazena radnicí novogotickou v roce 1867.

Radniční ulice

Ulice se skládá ze středověkých měšťanských domů. V domě č.p. 84 je informační centrum a penzion ve kterém jsme byli také ubytováni.

Zámek

Renesanční zámek z poloviny 16. století má pozdě gotický portál. Zámek má zachované štuky s architektonickými detaily. Dnes se v zámku nachází základní umělecká škola.

Děkanský kostel sv. Kateřiny

Pochází z druhé poloviny 13. stol. Kostel dvakrát vyhořel, přesto se zachovaly gotické prvky. Kostel má výraznou věž, která je jednou z hlavních dominant města.

Městské muzeum

Je zde expozice osídlení města. Dále se dělí na čtyři části: historie, geologie Vidnavska, fauna a flóra Vidnavska a místní gastronomie.

Lékárna u černého orla

Neorenesanční dům zdobí balustrády a sochy boha medicíny Asklepiosa i Panacea a Hygie.

Gymnaziální kostel sv. Františka z Assisi

Kostel vznikl z potřeby místního gymnázia v druhé polovině 19. stol. Objekt je novogotický. Jedním z nejcennějších ovrazů je obraz s názvem „Vidění sv. Františka“ od malíře Josefa Obetha.

Kněžský seminář ve Vidnavě

Povolení k výstavbě semináře dostal vratislavský biskup Georg Kopp. Budova byla dána do užívání v roce 1902.

Obr. 1 Radnice ve Vidnavě

Obr. 2 Kostel sv. Kateřiny

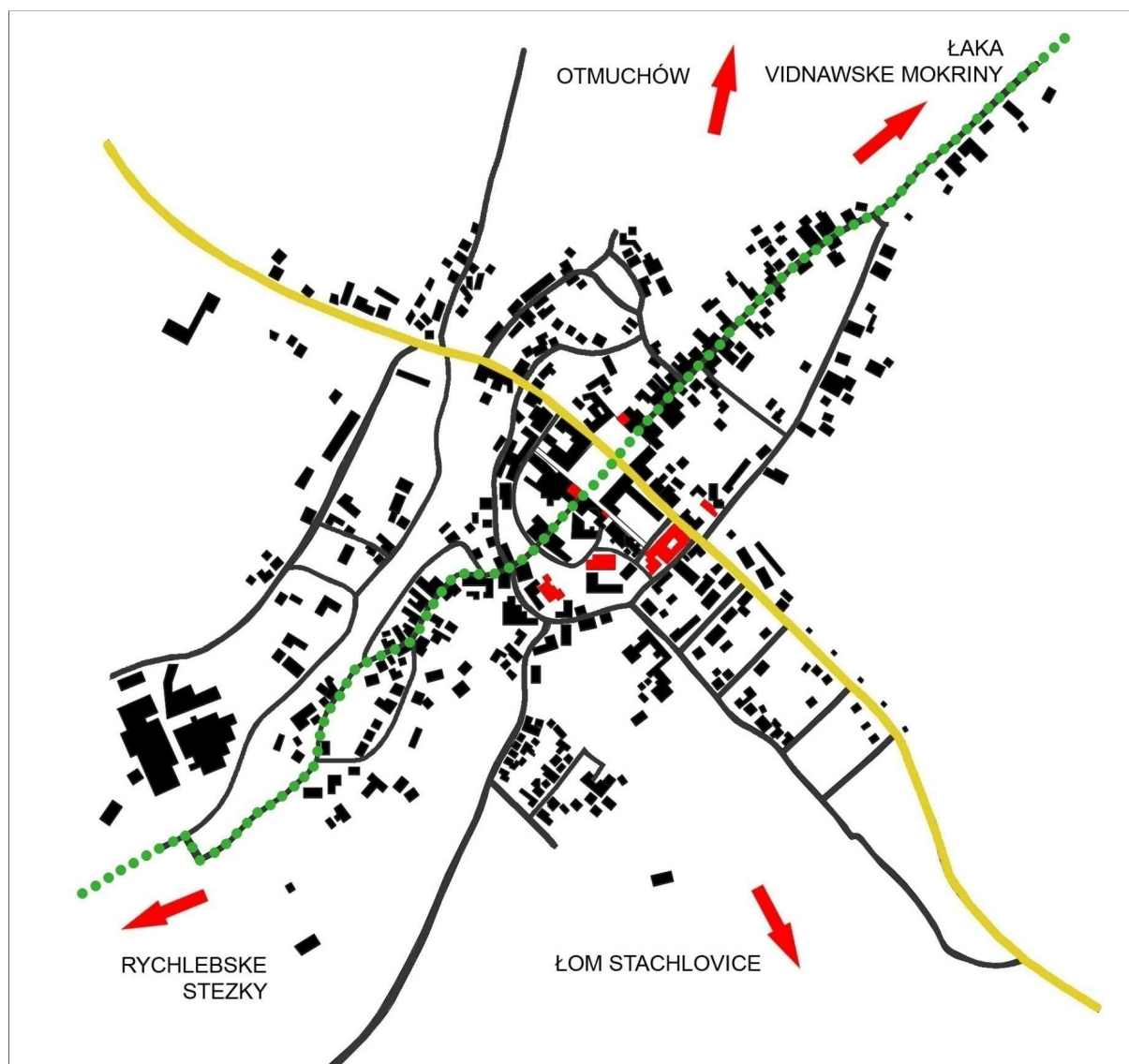

Obr. 3 Lékárna u černého orla

3D model města

Výstupní prací polských kolegyně byl atraktivní model města, který přehledně zachycuje jednotlivé budovy města. V mapě byl kladen důraz na vymzení všech budov ve městě se zvýrazněním hlavních pamětihodností a hlavních turistických lákadel v okolí města. Kolegyně se také zaměřily na mapování

komunikací nejen pro motorová vozidla, ale také na vedení trasy pro novou cyklistickou stezku, která byla součástí naší projektované naučné stezky.

Obr. 5 Model města Vidnava, zeleně tečkovaná linie značí projektovanou cyklotrasu

Obr. 6 Model města převedený do 3D

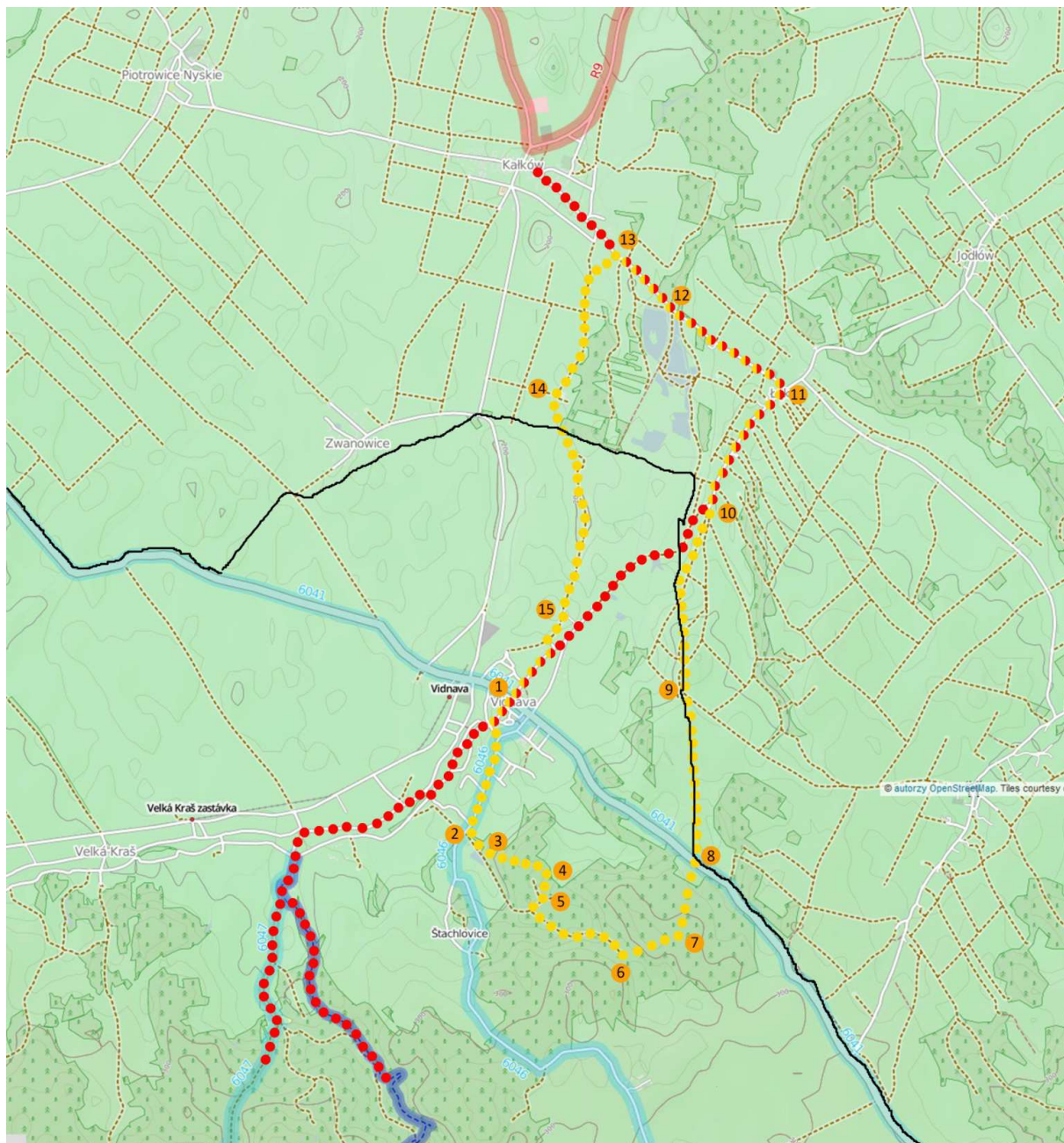
Projekt Za hranice se včelami

Hlavními myšlenkami projektu bylo propojení přírody a sportu Rychlebských hor s historií a jezery v oblasti města Otmuchów v Polsku. Nejlépe se k tomu hodilo spojit existující cyklostezky na obou stranách hranic v jednu stezku přeshraniční, která bude směřovat od soustavy tras pro horská kola zvané Rychlebské stezky. Podstatným efektem pro projekt je vedení cyklotrasy také zčásti po místech kudy vede projektovaná naučná včelí stezka. Pracovali jsme také s tezí, že je třeba, aby se potencionální turisté, kteří zavítají do Vidnavy měli důvod se ve městě zdržet a pouze neprojet. K tomu slouží informační tabule, stojany na kola, ale také možnosti prohlídek města s průvodcem a možnosti občerstvení.

Samotná naučná stezka o včelách má za úkol přiblížit lidem včelaření. Výhodou tématu je může přitáhnout širokou veřejnost od školáků, po rodiny a turisty z Česka i Polska. Dopadem této osvěty může být zlepšení vztahu člověka k přírodě, ale také možnost pobavení se, relaxace a odpočinek. Součástí stezky by minimálně v letní sezoně mohla být prohlídka včelína s přednáškami místních včelařů. Možností by také byl prodej medu nebo jeho produkty, tedy např. vosk nebo svíčky.

Jednotlivé zastávky by reflektovaly zajímavá místa na obou stranách hranic, a to především ta, kde ještě není vedená žádná turistická strasa. Stezka by vedla také přes místa, kde se těžil kaolin a štěrkopisek. Návštěvníci by měli možnost zjistit informace i o těchto zajímavostech.

Výhodu našeho projektu vidíme v myšlence, že se jedná o neokoukanou formu turistiky. Projekt také odpovídá plánům města. Počítáme s patnácti informačními panely s fotografiemi a interaktivními informacemi o včelech, ale také o zajímavostech v okolí. Na některých zastávkách by mohly být i odpočinková místa s lavičkami.

Obr. 7 Vedení trasy naučné stezky (žluté značení) a cyklotrasy (červené značení), černá čára představuje hranici, body s čísly jednotlivá zastavení (info panely)

Zastavení naučné stezky „Za hranice se včelami“

1. info panel – Vidnava

V úvodním panelu se účastníci seznámí s obecnými informacemi o naučné stezce, o její délce, náročnosti a o vedení trasy. Paralelně s tím budou na panelu základní informace o městě, tedy především historické a kulturní pamětihodnosti města Vidnava.

2. info panel – retenční nádrž

Návštěvníci se seznámí s historií a s důvodem založení místní nádrže. Budou moci se odpočinout na nových lavičkách případně se zde vykoupat.

3. info panel – bývalý lom Štachlovice

Panel se bude nacházet t na začátku tunelu bývalé úzkorozchodné dráhy do bývalého kaolinového lomu. Návštěvníci se seznámí s historií tohoto dobývacího místa. Atraktivitou, která by mohla nalákat návštěvníky je, že trasa vede právě tunelem, kudy také vedly koleje do lomu. Na konci tunelu se kromě východu nachází také koutek, kde se pravděpodobně otáčely vozy. Zde v koncové části by byla vytovřekná malá kaple sv. Ambrože, patrona včelařů. Odtud by trasa vedla po zajištěném povalovém chodníku z tunelu přes lom dále.

Obr. 8 Portál tunelu do bývalého kaolinového lomu v současném stavu

4. info panel – chráněný dub

Nad lomem v lese se nachází památkově chráněný dub, ke kterému by chodník stezky vedl. Zde by byla umístěna také lavička.

5. info panel – zatopený kaolinový lom

Panel se nachází u břehu zatopeného lomu. Seznámil by návštěvníky s historií místa, s technickými parametry, objemu těžby a o předpokladech a možnostech dalších těžebních aktivit v budoucnu. Je zde také možnost koupání. Panel by také informoval o základních informacích o včelách a o návaznostech na jejich přirozené prostředí.

6. info panel – kaple

Součástí vybudování naučné stezky by byla i kompletní rekonstrukce kaple a hrobky rodiny Latzelovy nacházející se nedaleko od lomu. Vedle kaple se nachází také zanedbaný pramen a zrušená křížová cesta. Vše by v rámci projektu bylo obnoveno a na informačním panelu by byly také kompletní informace o těchto památkách a informace o rekonstrukci. Byla by zde také větší lavička se stolem pro odpočinek.

Obr. 9 Současný stav pramene nedaleko hrobky rodiny Latzelovy

7. info panel – vrchol kopce Farský les

Panel by informoval o geomorfologii místa a jeho okolí. Zároveň by informoval o včelařském roku.

8. info panel – ukázkový včelín

Kromě panelu, který by informoval o včelích produktech, tedy např. vosku, medu, medovině či propolisu by se zde nacházel i ukázkový včelín. Výhodou je dobrá dostupnost místa po silnici z Mikulovic do Vidnavy a také to, že včelín by se nacházel při státní hranici. V letní sezoně by zde probíhaly přednášky místních včelařů, kde by si i lidé mohli vyzkoušet základní „včelařské řemeslo“. Zároveň by byla možnost zakoupit si zde i místní produkty, jako např. med. Na místě by se nacházelo asi deset krytých laviček včetně včelínu a jednoduchého dřevěného kiosku s občerstvením a již zmíněnými včelími produkty.

9. info panel – zimování včel

Panel by byl umístěn přesně na státní hranici a informoval by o zimování včelstev. Byla by zde řešena i problematika zateplování včel.

10. info panel – altánek Laka

Panel by byl umístěn u odpočinkového altánku na vyhlídkovém místě. Byla by zde i panoramatická fotografie s označením vrcholů Hrubého Jeseníku a Rychlebských hor. Zde by se napojovala i cyklotrasa velké Kraše do Otmuchowa. Byla by zde i významová odbočka stezky do PR Vidnavské mokřiny.

Obr. 10 Současný stav altánku u obce Laka

11. info panel – obec Laka

Panel by se nacházel v centru obce u kostela a informoval by o jejích pamětihodnostech. Na panelu by také byly informace o polských včelařích, především o jejich struktuře a práci.

12. info panel – pískovna Laka

Byly by zde informace o možnostech koupání ve zdejší pískovně. Tato možnost by byla však nutná prozkoumat zda je vůbec možná. V místě probíhala intenzivní těžba, byť na druhé straně byla rekultivační nádrž.

13. info panel – obec Kalków

Návštěvníci by se dozvěděli informace o pamětihodnostech obce, mezi něž patří především cenný kostel. Odtud by své vlastní ose pokračovala cyklistická stezka do Otmuchówa. Naučná stezka by vedla podél potoka Vidnávka zpět do Vidnavy. Byly by zde také informace o tom jak včely komunikují.

14. info panel – co včely ohrožuje

Návštěvníci by načerpali vědomosti o ochraně včel, o tom jaké mohou mít nemoci, jak těmto nemocem zabránit apod.

15. info panel – ze života včel

Panel by informoval o životě včel včetně jejich biologických znaků. Nacházela by se zde i lávka přes potok Vidnávka. Tímto panelem by stezka končila a vedla by zpět na náměstí prvnímu panelu.

Návrhy dalšího rozvoje Vidnavy a okolí

- Obnova úzkokolejně trati
- Křížová cesta ve Farském lese
- Opravy drobných památek (boží muka)
- Horolezecké stěny na komínech bývalých šamotáren ve Vidnavě
- Další rozšiřování stezek

Závěr

Terénní cvičení bylo pro nás studenty přínosné hned v několika ohledech. Jednak jsme rozšířili své znalosti v česko-polské přeshraniční problematice, a to nejen v oblasti cestovního ruchu. Měli jsme možnost komunikovat v rámci řešeného projektu se zástupci města i místních obyvatel, kteří nám poskytli zpětnou vazbu ve formě ujištění, že náš záměr se opírá o realitu a není pouhým prvoplánovým nápadem. Poznali jsme okolí města Vidnavy a dozvěděli se něco o jeho historii a současných problémech. Navíc jsme získali zkušenost s komunikací s polskými kolegy při vzájemné spolupráci a přátelské kontakty. Doufáme, že řešený projekt bude mít další využití a třeba malou měrou pomůže ke zlepšení situace Vidnavska a nejbližšího okolí.